

EESTI ÕPILASESINDUSTE LIIT

EÕELi karjääriõppealane seisukoht

„Karjääriteadlik Eestimaa õpilane“

Vastu võetud

EÕEL XXIV üldkoosoleku otsusega

10. aprill 2011.a

Sisukord

EÕELi karjääriõppeaalane seisukoht	3
Lisa1: Karjääriõppe hindamismudel	4
Lisa2: EÕELi karjääriõppeaalane 2010.a õpilasuuring	5
Lisa3: EÕELi 2011.a arvamusuuring karjääriõppest	6
Lisa4: Õpetajad ja karjääriõpetus (karjäärikordinaatorite küsitlus)	9
Lisa5: Õpilasesinduse roll karjääriõppe teostamisel	10

EÕELi karjääriõppeaalane seisukoht

„Karjääriteadlik Eestimaa õpilane“

Vastu võetud

EÕEL XXIV üldkoosoleku otsusega

10. aprill 2011.a

Eesti Õpilasesinduste Liidu (EÕEL) Karjääriõppe töörühm koostas käesoleva karjääriõppealase seisukohad tuginedes:

- 2010.a sügisel EÕELi poolt läbi viidud karjääriõppes osalevate 10 kooli õpilsuuringule;
- 2011.a kevadel EÕELi poolt 15 maakonna 60 koolis läbi viidud õpilasuuringule;
- 2010.a EÕELi poolt SA Innove pilootprojektis osalenud 26 kooli karjäärikordinaatorite seas läbi viidud küsitlusele.

Nimetatud 3 uuringust tulenevalt kujundas EÕELi karjääriõppe töörühm järgnevad seisukohad:

Küsitlustest selgus, et õpilased väärtustavad karjääriõpet kui kindlustunde andjat tööd ja haridust puudutavates valikutes. Erinevate elukutsetega tutvumine aitab õpilastel teha teadlikuma valiku. Karjääriõpetuse olemasolul väheneb erialavahetuse risk ja rahaliste ressursside raiskamine.

Eesti õpilane on taustinformatsiooni puudumise tõttu oma tulevikku puudutavates otsustes ebakindel. Teabe laialdane kättesaadavus Internetis ei paranda sugugi olukorda - tekkinud on info üleküllus. Kvaliteetset ja asjakohast infot suudab kõige paremini õpilasele pakkuda just

kool. Karjääriteenused, sealhulgas karjääriõpetus, aga ka karjäärinõustamine, on vajalikud mitte ainult õpilastele, vaid kogu

ühiskonnale.

1. Karjääriõpetus peab olema põhikooli viimases astmes kohustuslik.
2. Gümnasistidele peab olema tagatud võimalus soovi korral osaleda karjääri õpetuses.
3. Karjäärinõustamine peab olema kättesaadav õpilastele koolis vähemalt kord nädalas.
4. Karjääriteenuste kättesaadavuse tagamiseks on vaja koolis karjäärikoordinaatorit, keda toetab tema töös ka kooli õpilasesindus.

Lisa 1

Karjääriõppe hindamismudel

Allolev karjääriõppe hindamismudel on välja töötatud EÕELi karjääriõppe töörühma poolt 2011.a kevadel. Karjääriõppe hindamisel ei kasutata mitte numbrilist, vaid arvestuspõhist hindamist (arvestatud/mittearvestatud). Numbriline hindamine ei ole mõistlik, kuna viib fookuse sisult hindele. Oluline on, et õpilane oleks pärast kursuse lõppu teadlikum oma võimetest ja võimalustest ning piisavalt informeeritud leidmaks vajadusel isesesivalt karjäärialast lisainformatsiooni.

EÕELi üks versioon arvestuspõhisest hindamissüsteemist põhineb ülesannete eest ainepunktide andmisel. Ühe ülesande (nt CV koostamine) või tingimuse (nt tunnis kaasarääkimine) täitmise eest võib saada 1 ainepunkti. Kursus loetakse arvestatuks, kui õpilane kogub 25 ainepunkti. Ülesanded jagunevad kohustuslikeks (10 ainepunkti) ja valikulisteks (10 ainepunkti). Lisapunkte võib teenida tunnis kaasarääkimise, kohalkäimise või muu eest.

Kohustuslikud ülesanded:

- CV koostamine.
- Motivatsioonikirja koostamine.
- Internetist tööturgu ja haridusasutusi puudutava teabe otsimine (tööleht selle kontrollimiseks).

- Isikliku karjääriplaani koostamine (õpetaja juhendamisel).
- Rollimängus või simulatsioonis osalemine väljaspool kooli (nt tööintervjuu, suhtlemisrollid, ettevõtte loomine).
- Asjakohaste terminite tundmise kohta käiva testi läbimine.
- Töövarjupäeval osalemine.
- Õpimapi koostamine.
- Õpimapi/referaadi kaitsmine.

Soovituslikud ülesanded:

- Referaadi koostamine ettevõtte või haridusasutuse kohta lähtuvalt õpilase isiklikest huvidest.
- Mõne kõrgkooli lahtiste uste päevade külastamine ja loengu vabakuulamine.
- Ameti või eriala põhise intervjuu läbiviimine (nt üliõpilase või huvitava elukutse esindajaga).
- Väitlusel osalemine, teemadeks näiteks haridus, tööturg.
- Tunnis täidetavate küsimustike täitmine.
- Persoonilooga ehk eduka inimese biograafiaga tutvumine, esitlus klassi ees.
- Tutvumine eelkutsesõppealaste õppimisvõimalustega kutsehariduskeskuses ja osalemine eelkutsesõppes.
- Individuaalne/väikse grupiga ettevõtte või haridusasutuse külastamine.
- Loovusharjutus (nt kollaažid, karjääripäike, minu elu raamat).

Lisa 2

EÕELi karjääriõppealane 2010.a õpilasuuring

Uuring viidi läbi EÕELi karjääriõppe töörühma poolt ajavahemikul 2010.a sügisperioodil.

Uuringu valim moodustus koolidest, kus õpetati karjääriõpet. Uuringus osales 10 kooli 8.-12. klasside õpilased, kelle tunniplaanis on karjääriõpetus. Küsitlustele vastas 244 õpilast. Järgnevalt on toodud analüüsiv kokkuvõtte küsitluse tulemustest.

Tundide läbiviimine ning õppemeetodid

Karjääriõpetuse sisu jääb praegu pisut kesiseks, koosnedes peamiselt rühmatöödest, töölehtede täitmisest ning loengutest. Rõhutati praktiliste tegevuste, nagu näiteks CV koostamine, töövestluste imiteerimine, ettevõtete külastamine, tähtsust, aga ka grupi- ja iseseisva töö tasakaalu. Karjääriõpetuse struktuur on sarnane teiste õppeainetega, muutes aine üksluiseks ning ebahuvitavaks.

Karjääriõpetuse kasulikkus

Karjääriõpetuse tunnid annavad teavet edasiõppimise võimalustest, aga ka erinevate elukutsete iseloomust. Karjääriõpetus aitab arendada enesemotivatsiooni, enesekindlust ja esinemisuskust, õppida iseennast tundma ning valmistab inimest tulevikuks ette.

Karjäärikoordinaator

Healt karjäärikoordinaatorilt eeldatakse lisaks erialase koolituse läbimisele ka avatud suhtlemismaneeri, laia silmaringi ja oskust leida noortega ühine keel. Õpilaste motiveerimisel on olulised positiivne ellusuhtumine, enesekindlus ja teotahe.

Hindamine

Karjääriõpetuse näol on tegemist õpilaste arvamuste ja seisukohtade kujundamisega ning seega on seda mõistlikum hinnata arvestuslikult. Numbriline hindamine annaks küll parema tagasiside ja sunniks õpilasi seeläbi pingutama, kuid ühtlasi soodustaks ebavajaliku konkurentsi tekkimist kaasõpilastega. Arvestuspõhine hindamine motiveerib õpilasi eelkõige positiivselt, numbriline hindamine seevastu pigem negatiivselt.

Lisa 3

EÕELi 2011.a arvamusuuring karjääriõppest

EÕELi karjääritöörühm viis ajavahemikul 10.03-04.04.2011 läbi 15 maakonna 60 koolis õpilasuuringu, kus osales 306 põhikooli ja 128 gümnaasiumi õpilast. Uuringus küsiti karjääriteemalisi küsimusi. Allpool on kirjas küsitlusele saadud vastuste analüüsid.

Põhikool

Küsitluse käigus selgus, et enamik vastanutest polnud kindlad, mis valikud nad pärast põhikooli lõppu langetavad. See tähendab, et noored vajavad põhikooli lõpus rohkem suunamist. Õpilased arvasid, et karjääriõpetus peab kindlasti põhikoolis kohustuslik õppeaine olema, soovitavalt 9. klassis.

Põhikooli õpilased on erinevates ainetundides õppinud juba CV koostamist ja avalduse kirjutamist, oskavad leida informatsiooni edasiõppimisvõimaluste kohta ning on ennast analüüsinud. Puudulikuna hinnati oskust kirjutada motivatsioonikirja ning ei osatud leida informatsiooni tööturu võimaluste kohta. Pooled vastanutest on külastanud mõne ülikooli või gümnaasiumi lahtiste uste päevi ning osalenud Teeviidal või muul haridusmessil. Tudengivarjuks on olnud ja töövarjupäeval on osalenud vaid kümnendik.

Enamik pooldas arvestatud/mittearvestatud hindamissüsteemi, sest karjääri planeerimine on iga inimese enda teha ja selline hindamine ei tooks õpilastele pinget juurde.

Õpilased arvavad, et karjääriõpetus peaks sisaldama CV ja motivatsioonikirja koostamist, noored peaksid oskama leida internetist teavet tööturu ja haridusasutuste kohta, isiklikku karjääriplaani koostamist. Samuti on tähtsaks peetud ettevõtte või hariduskeskuse külastamist ning aktiivset tunnis kaasarääkimist.

Väga paljud õpilased peavad karjäärinõustajat koolis vajalikuks. Kahjuks on Eestis vähe koole, kus selline inimene olemas on. Alla poole vastanutest on kasutanud karjäärinõustamisteenuseid. Samuti pooldatakse karjäärikoordinaatori olemasolu koolis.

Karjäärispetsialistilt oodatakse eelkõige personaalset karjäärinõustamist ning head

karjääriõpetuse ainetundide läbiviimist.

Karjääri võimalustest on õpilased saanud infot välismaal õppimise ja töötamise kohta. Koolides antakse vähe infot edasiste võimaluste osas ning noored on enamasti vabast tahtest uurinud erinevaid allikaid (Rajaleidja, erinevad voldikud, ajalehed-ajakirjad, psühholoogid).

Õpilastel pole piisavalt infot, teadmisi ega oskusi selleks, et langetada praeguses eas karjääriotsuseid.

Noorte arvates võiks koolide õpilasesindused läbi viia küsitlusi ja teste, kutsuda erinevaid edukaid inimesi esinema, kes räägiks oma tööst ning samal ajal tutvustaks võimalusi. Samuti infopäevi, koolitusi, seminare võiks korraldada just õpilasesindus. Välja on pakutud ka liitumist sellel teemal tegelevate organisatsioonidega.

Gümnaasium

Gümnaasiumi osas on kindlasti on vaja suunajat, sest enamik vastanutest ei tea, mida teha peale lõpetamist.

Noored on saanud väga palju infot edasiõppimise kohta Eesti ülikoolides ning kutsekoolides. Väike osa noortest teab midagi ka välismaal õppimise ja töötamise kohta. Suur osa gümnasistidest peab vajalikuks karjääriõppe olemasolu valikainena. CV koostamine, enese analüüsimine, avalduse kirjutamine ning informatsiooni leidmine edasiõppimisvõimaluste kohta Eestis on gümnaasiumiastmele tuttav. Vähe on kokku puutunud motivatsioonikirja koostamisega ning informatsiooni leidmisega tööturu võimaluste kohta.

Enamasti on osaletud Teeviidal, Intellektika või Suunaja messil, on külastatud mõne ülikooli lahtiste uste päevi ning osaletud töövarjupäeval. Kahjuks on noortele võõras tudengivarjuks olemine ning mõne ettevõtte külastamine eesmärgiga saada tööalast infot.

Suurem osa on arvestatud/mittearvestatud hindamissüsteemi poolt, sest karjääriõpet ei saa hinnata numbriliselt. See looks olukorra, kus õpilane peab käima ka väljaspool

kooli silmad-kõrvad lahti, et valikülesannet lahendada. Õpilaste arvates loob arv./mittearv. hindamissüsteem võimaluse õppida endale soovitud tasemel, st et kui on soov silma paista ja saada tulemusstipendiumi, on kõik enda kätes. Pole tähtis hinne, vaid hakkama saamine ja oma ala omandamine.

Õpilased peavad väga tähtsaks CV ja motivatsioonikirja koostamise oskust. Samuti on leitud, et karjääriõpetus peab sisaldama karjääriplaani koostamist, ettevõtete ja kõrgkoolide lahtiste uste päevade ning loengute külastamist. Leitakse, et kursuse edukaks läbimiseks on suur pluss aktiivne tunnis kaasaraäkimine, oskus leida internetist teavet tööturu ja haridusasutuste kohta ning kui täidetakse teste ja tagasisideankeete. Loovusharjutuste, portfooliote tegemine ja kaitsmine, väitlemine haridus-ja tööturu teemadel ning osalemine vähemalt ühe praktilise situatsiooni simulatsioonis on üldiselt pooldatud. Alla poole on tähtsaks pidanud keerukamate terminite õppimist, referaadi koostamist mingi ameti või asutuse kohta, intervjuu läbiviimist huvipakkuva ameti esindajaga (iseenesest kui amet pakub huvi, oleks seda hea rakendada), eduka inimese autobiograafiaga tutvumist ja esitlemist teistele. Vähe on pooldatud tunni läbiviimist õpilase poolt.

Karjäärinõustaja olemasolu koolis peetakse väga tähtsaks, kuid kahjuks puudub too isik enamikes koolides. Seetõttu on kasutanud karjäärinõustamisteenust alla poolte vastanutest. Noorte arvates on ka karjäärikoordinaatori olemasolu väga tähtis. Karjäärispetsialistilt oodatakse personaalset karjäärinõustamist ning nõustamist karjääriinfo otsimisel. Samuti on oluline osa karjääriõpetuse ainetundidel, seminaridel ja töötubadel.

Õpilasesinduste võimuses on koolidesse kutsuda rääkima erinevaid inimesi, kes tutvustavad võimalusi ning erinevaid erialasid. Infopäevade, loengute, seminaride ja koolituste korraldamist peetakse ka üheks õpilasesinduse võimuses olevaks ülesandeks. Õpilasesindused peaksid levitama sissetulevat infot (lahtiste uste päevade, töövarjupäevade kohta) kõigile klassidele, suurendama õpilaste teadlikkust erinevatest infostendidest, mille materjale tuleb uuendada pidevalt. Samas on öeldud, et see ei kuulu ÕE ülesannete hulka ning ei peaks tegelema.

Mainiti ka seda, et ÕE ei saa sellele kaasa aidata, sest karjääri peab igati oma ise planeerima.

Lisa 4

Õpetajad ja karjääriõpetus (karjäärkoordinaatorite küsitlus)

EÕELi karjääriõppe töörühm küsitles 2010.a SA Innove pilootprojektis osalenud 26 kooli karjäärkoordinaatoreid. Karjäärkoordinaatoritel paluti vastata neljale küsimusele karjääriõpetuse kohta ning kommenteerida EÕELi seisukohti.

Vastas 16 koordinaatorit, järgnevalt on toodud nende vastuste kokkuvõte.

Õpetamise plussid ja miinused

Karjääriõpetus on huvipakkuv ning aktuaalseid teemasid käsitlev õppeaine. Noored õpivad end ja enda tegusid paremini analüüsima, laiendavad enda silmaringi ning mõistavad ühiskonna terviklikku toimimist. Karjääriõpetuse tunnid on üldjuhul koolipäeva lõpus, kuna arvatakse, et karjääriplaneerimine on aine, mis ei nõua keskendumist. See raskendab õpetamist, kuna õpilased ei suuda keskenduda.

Tundide läbiviimine ning õppemeetodid

Tundide praktiline külg - CV koostamine, näidistööintervjuu, tudengite ning tööinimeste varjutamine, eelkutseõpe, kutsesobivus- ja temperamenditüübitestide täitmine - on oluline. Õpilased võiksid koostada õpimapi, mis motiveeriks neid kogu kursuse jooksul kaasa töötama. Erinevate erialadega tutvutakse esseede, filmide ning esitluste abil. SA Innove on välja töötanud mitmekesised ja süstematiseeritud õppematerjalid - töölehed õpilastele ning õpetajaraamatud õpetajatele. Materjalid on koordinaatoritele kättesaadavad interneti vahendusel.

Karjääriõpetuse vajalikkus

Karjääriõpetus peaks olema põhikoolis kohustuslik õppeaine ning seda juba enne 9. klassi. Põhikooli lõpuaasta on niigi tihe, pealegi võimaldab varasem karjääriõpe õpilastel mõelda kaugemale ette ning teha teadlikumaid valikuid. Karjääriõpetus võimaldaks kõikide koolide õpilastel saada võrdsed teadmised õpivõimaluste ja tööturu dünaamika kohta.

Õpilasesinduse roll karjääriõppe teostamisel

EÕELi karjääriõppe töörühm sõnastas karjääriõppe valdkonnaga tutvumise ja uuringute tulemustest tulenevalt õpilasesinduse võimaliku toetava rolli karjääriõppe teostamisele.

Õpilasesindusel on võimalik pakkuda tuge karjääriõppe teostamisel, tagamaks seeläbi õpilaste paremat ettevalmistust iseseisvasse ellu astumisel. Õpilasesindus peaks hoolitsema selle eest, et tal oleks ülevaade oma kooli õpilaste huvidest ja soovidest, mille abil saab anda nõu karjäärikoordinaatorile.

Õpilasesinduse võimalikud tegevused koostöös karjäärikordinaatoriga:

- Arutelude korraldamine.
- Maailmakohviku stiilis karjääripäevade korraldamine.
- Koostöö vilistlastega ning nende kaasamine ja kogemuste edasiandmine.
- Õpetajate-õpilastevaheline (anonüümne) tagasiside.
- Asjakohase info levitamine (stendil, klassides).
- Küsitluste läbiviimine.
- Erinevate väljasõitude organiseerimine.
- Projektid.
- Välissündmuste info vahetamine.